

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1

Тема «Художні пошуки поетів М. Семенка та Є. Плужника»

План

1. Основні мотиви лірики М. Семенка.
2. Пошук форми у творчості футуриста. Ламання класичної форми.
3. Вихід за межі традицій. Новаторські риси поезій М. Семенка.
4. Мотив цінності людського життя у збірці Є. Плужника «Дні»
5. Характер ліричного героя Є. Плужника у збірці «Рання осінь».
6. Особливості творчої манери Є. Плужника.

Рекомендована література

Основна

1. Барабаш А. Інтимні мотиви в поезії Є. Плужника. *Українська мова та література*. 1999. Ч. 4 (116). С. 12.
2. Білоконь С. Чи був Михайль Семенко футуристом? *Сучасність*. 1990. № 10. С. 25–29.
3. Дрофань Л. Михайль Семенко. *Українська мова й література в школі*. 1990. № 8. С. 81–83.
4. Ковалів Ю. «Навчись тишини...». *Світовид*. 1998. № 3. С. 109–116.
5. Ковалів Ю. Михайль Семенко і футуризм. *Визвольний шлях*. 1995. № 10. С. 1254–1283; № 11. С. 1384–1392.
6. Лавріненко Ю. Євген Плужник. Нескорені духом: історико-літературний збірник / автори-укл.: Мельничук Ю., Соколенко О. Київ: ПП «Золоті ворота», 2012. С. 59–62.
7. Омельчук О. Михайль Семенко: футурист і боротьбист. *Слово і Час*. 2024. № 2 (734). С. 88–97.
8. Пономаренко В. «Безразковий поет» – Михайло Семенко. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 3. С. 124–130.
9. Солодовник Т. Барви плужникової поезії. *Слово і Час*. 1998. № 12. С. 22–25.
10. Сорока П. Поезюмалярство Михайля Семенка. *Слово і Час*. 1997. № 11–12. С. 73–77.
11. Сулима М. «Дух мій в захопленні можливостей футуризму». *Слово і Час*. 1992. № 12. С. 28–32.
12. Токмань Г. «Це закон: замруть червоножили...»: мотив смерті в ліриці Є. Плужника. *Дивослово*. 1998. № 6. С. 57–59.
13. Токмань Г. Інтимна лірика Євгена Плужника: кохання того, хто «хилився додолу». *Дивослово*. 2005. № 2. С. 27–33.
14. Токмань Г. Мистецтво мовчання: один із феноменів лірики Є. Плужника. *Сучасність*. 1998. № 9. С. 114–117.
15. Чорна М. Образ осені в ліриці Є. Плужника. *Українська мова та література*. 1999. Ч. 4 (116). С. 11.
16. Якимчук Л. Михайль Семенко: від футуризму до тероризму.

ЛітАкцент. 2012. 27 грудня. URL: <http://litakcent.com/2012/12/27/myhajl-semenko-vid-futuryzmu-do-teroryzmu/#comments> (дата звернення: 17.09.2024).

Додаткова

1. Шатова І. Анаграматизм та криптографія в ліриці Михайля Семенка. *Слово і Час*. 2018. № 1. С. 48–55.

2. Токмань Г. «Скривавлені сліди» й «огниста радість» (спроба христологічного прочитання лірики Є. Плужника). *Слово і Час*. 1998. № 2. С. 39–44.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає експериментаторство М. Семенка?
2. У чому полягає естетичне кредо М. Семенка?
3. Які характерні риси притаманні творчій манері М. Семенка/Є. Плужника?
4. У чому полягає новаторство М. Семенка/Є. Плужника?
5. Яка головна особливість творчого методу митців?
6. Які сучасні літературні угруповання продовжили розвиток футуризму?

Заняття № 2

Тема «Оригінальність поетичної творчості В. Сосюри та Б.-І. Антонича»

План

1. Жанрово-стильова специфіка поеми В. Сосюри «Розстріляне безсмертя».
2. Історична основа поеми «Мазепа». Сюжет твору. Образ І. Мазепи. Індивідуальний стиль поеми.
3. Інтимна лірика В. Сосюри. Особливості поетики.
4. Ранній період творчості Б.-І. Антонича (збірки «Привітання життя», «Три перстені»). Тема неосяжності світу в поезії митця. Особливості індивідуального стилю.
5. Провідні мотиви, поетика збірки Б.-І. Антонича «Книга Лева».

Рекомендована література

Основна:

1. Барабаш Ю. Іван Мазепа – ще одна літературна версія : про поему В. Сосюри «Мазепа». *Київ*. 1988. № 12. С. 140-149.
2. Гальченко С. До історії народження поеми В. Сосюри «Мазепа». *Дивослово*. 1998. № 1. С. 54-55.
3. Гальченко С. За любов до України : В. Сосюра. *Українська мова та література*. 1998. Ч. 8 (72). С. 1-2.
4. Грозян С. Народний герой чи зрадник : система уроків за поемою «Мазепа» В. Сосюри. *Українська мова та література*. 1999. Ч. 42 (154). С. 7-8.
5. Дмитрів І. Містерія Різдва у поетичному осмисленні Богдана-Ігоря Антонича. URL : <http://dspu.edu.ua/biblioteka/2020/12/07>.
6. Краснікова В. Історичне минуле у візії Володимира Сосюри. *Актуальні проблеми української літератури і фольклору*. 2019. Вип. 27. С. 65-

74. URL : <https://japul.donnu.edu.ua/article/view/7997>

7. Лавренюк В. Образ гетьмана І. Мазепи – історичний і літературний. *Дивослово*. 2006. № 12. С. 48-52.

8. Мор'єва О. Ідейно-художній аналіз поеми В. Сосюри «Мазепа». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. № 1. С. 17-21.

9. Пінчук Т. Історіософський часопростір художнього осмислення образу Івана Мазепи в поемі В. Сосюри «Мазепа». *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2009. № 3 (166). Ч. 2. С. 64-68. URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlush/Filol/2009_3_2.pdf

10. Плахотник Н. Поезія Б.-І. Антонича (спроба психоаналітичної інтерпретації). *Слово і час*. 1999. № 11. С. 56-57.

11. Рубан Я. Космогонічна антоничівська міфологія. *Українська мова та література*. 2001. № 39 (247). С. 10-11.

12. Руснак І. Поезія Богдана-Ігоря Антонича : від українських джерел до світової культури. *Відродження*. 1999. № 1. С. 25-29.

Додаткова:

1. Приходько О. Постать гетьмана Мазепи очима двох слов'янських письменників (матеріали до уроку вивчення поеми Володимира Сосюри «Мазепа» з елементами компаративного аналізу). *Дивослово*. 1999. № 6. С. 34-37.

Питання для самоперевірки

1. Які історичні події осмислено В. Сосюрою в поемах «Розстріляне безсмертя», «Мазепа»?

2. Яку роль у побудові поеми В. Сосюри «Мазепа» відіграють вступ і епілог?

3. У чому полягає стильова неоднорідність поеми В. Сосюри «Мазепа»?

4. У чому полягає експериментаторство Б.-І. Антонича?

5. Які тематичні поля можна визначити в художньому світі лірики Б.-І. Антонича?

6. Поясніть смислове навантаження збірок Б.-І. Антонича «Привітання життя», «Три перстені», «Книга Лева».

Заняття № 3

Тема «Кларнетизм – стильова якість лірики раннього П. Тичини»

План

1. Феномен «кларнетизму» П. Тичини. Особливості поетики збірки «Сонячні кларнети».

2. Жанрово-стильова специфіка циклу «Скорбна мати», поеми «Дума про трьох Вітрів» П. Тичини.

3. Поема «Золотий гомін» П. Тичини: гімн національній революції. Проблематика, жанрово-стильова майстерність автора.

Рекомендована література

Основна

1. Клочек Г. Кларнетизм Павла Тичини – нереалізована естетична концепція. *Слово і Час*. 2003. № 1. С. 3–8. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/189638/02-Kovaliv.pdf?sequence=1> (дата звернення: 09.01.2025).
2. Ковалів Ю. «Кларнетизм» – один із кодів української душі. *Київ*. 1996. № 11–12. С. 139–141.
3. Марко В. Вібрація душі поета і світ : поема Павла Тичини «Золотий гомін» URL: http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nz/Fil/2009_85/statty/30.pdf (дата звернення: 09.01.2025).
4. Поляруш О. «Вслухався я в той гомін золотий...» (Поема Павла Тичини «Золотий гомін»). *Дивослово*. 2004. № 2. С. 5–9.
5. Федотова Т. Вогнепоклонник (роздуми над збіркою Павла Тичини «Сонячні кларнети»). *Українська мова та література*. 1999. Ч. 14 (126). С. 6–7.
6. Фока М. Функціонування кольору в поетичній творчості Павла Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. № 6. С. 2–8.

Додаткова:

1. Лисенко Н. «Лиш слово наше й пам'ять наших вчинків...» (П. Тичина в оцінці Є. Маланюка). *Слово і Час*. 1992. № 10. С. 46–50.
2. Руденко Г. Скорботна нота «Сонячних кларнетів» П. Тичини (поезія періоду громадянської війни). *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 12. С. 34–36.
3. Чумак Т. Духовний світ ранньої лірики П. Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 2. С. 30–32.
4. Шатровська Г. Велика книга поетового буття : система уроків з вивчення творчості Павла Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 3. С. 130–144.
5. Яровий О. «Офіційний» Тичина як ідеологема радянської епохи. *Слово і Час*. 1994. № 11–12. С. 35–42.

Питання для самоперевірки

1. Яке смислове навантаження назви збірки П. Тичини «Сонячні кларнети»?
2. Яку роль відіграють асонанси й алітерації у створенні художнього малюнка П. Тичиною в збірці «Сонячні кларнети»?
3. Яке смислове навантаження назви циклу П. Тичини «Скорбна мати», поем «Золотий гомін», «Дума про трьох Вітрів»?
4. Які справжні історичні події лягли в основу поеми П. Тичини «Золотий гомін»?
5. У чому полягає жанрова специфіка твору П. Тичини «Золотий гомін»?
6. На творчості П. Тичини позначилися впливи поезики символізму, імпресіонізму, футуризму чи імажинізму?

Заняття № 4

Тема «М. Хвильовий – майстер малої епічної форми»

План

1. Тематика малої прози М. Хвильового.
2. Принцип фаталізму в новелі «Я (Романтика)» М. Хвильового. Концепція «Я». Образ матері. Особливості поетики. Смыслове навантаження назви твору.
3. Трагізм долі героїв новели «Мати» М. Хвильового. Сюжет. Жанрово-стильова специфіка твору.
4. Проблема «зайвої людини» та втрачених ілюзій у новелі «Редактор Карк» М. Хвильового.

Рекомендована література

Основна

1. Агеева В. Українська імпресіоністична проза. Київ : Наукова думка, 1994. 160 с.
2. Гаврилюк О. «Я (Романтика)» М. Хвильового – новела про добро і зло в житті та в душі. *Українська література*. 2013. № 6. С. 25–27.
3. Гундорова Т. Руйнування романтичної метафізики у творчості М. Хвильового. *Слово і Час*. 1993. № 11. С. 22–28.
4. Дунай П. М. Хвильовий сейсмограф доби соціальної і мистецької безвиході. *Українська мова та література*. 1998. Ч. 35 (96). С. 1–5.
5. Ковалів Ю. Деміфізація світу як тексту у прозі Миколи Хвильового (Фрагменти). *Дивослово*. 2006. № 6. С. 43–48.
6. Ленська С. Експресіоністичність стилю малої прози М. Хвильового. *Філологічні науки*. 2012. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1757/1/Lenska.pdf> (дата звернення: 09.01.2025).
7. Мовчан Р. Шлях безумної подорожі М. Хвильового. *Українська мова та література*. 1998. Ч. 10 (74). С. 1–3.
8. Нестелеєв М., Тугай Т. Парадигми феномена самотності в ранній прозі М. Хвильового. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2023. № 61. С. 182–185.
9. Партач Н. Утопічний характер «загірної комуни» М. Хвильового. *Слово і Час*. 1998. № 6. С. 11–14.
10. Тимків Н. Позиція автора в новелі «Я (Романтика)» та повісті «Санаторійна зона» Миколи Хвильового (на рівні тексту і підтексту). *Дивослово*. 2005. № 4. С. 10–14.
11. Цюп'як І. Новелістика Миколи Хвильового: шифри і коди. *Українська новела 20-80-х років ХХ століття в контексті сучасної інтерпретації*: монографія. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2013. URL: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/3094/CD122.pdf?s> (дата звернення: 23.01.2025).
12. Човнова Н. «Бачити, відчувати, виражати – у цьому все мистецтво...»: найістотніші ознаки імпресіонізму як літературної течії.

Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2000. № 3. С. 62–66.

Додаткова

1. Соловей О. Психологічний імпресіонізм Миколи Хвильового : генеза стилю. *Вісник Донецького університету*. Серія Б : Гуманітарні науки. 1998. № 2. С. 150–157.

2. Цюп'як І. Екзистенціал смерті як вимір буття в прозі М. Хвильового. *Слово і Час*. 2001. № 3. С. 72–75.

3. Швець Г. Система уроків вивчення творчості Миколи Хвильового (перший і другий уроки). *Дивослово*. 2000. № 8. С. 43–53; № 9. С. 40–48.

Питання для самоперевірки

1. Які чинники зумовили творче експериментаторство М. Хвильового?
2. Які проблеми порушуються в новелах митця? У чому виявляється їх актуальність?
3. Які образи-символи зустрічаємо в новелах М. Хвильового?
4. Яка роль колористики в новелах М. Хвильового?
5. У творах яких українських письменників порушено проблему братовбивства та матеревбивства?

Заняття 5

Тема «Великі жанрові форми у доробку М. Хвильового»

План

1. Лірико-імпресіоністична стилістика «Санаторійної зони» М. Хвильового. Сюжет повісті. Типи «зайвих людей» у творі.

2. Концепція національного відродження в романі «Вальдшнепи» М. Хвильового:

- а) композиція і сюжет твору;
- б) проблематика;
- в) образна система;
- г) художні засоби.

Рекомендована література

Основна

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. Київ : Наукова думка, 1994. 160 с.

2. Васьків М. «Вальдшнепи» М. Хвильового як фрагмент завершеного роману : проблеми інтерпретації й інтертекстуальне прочитання. *Слово і Час*. 2009. № 5. С. 23–38.

3. Гундорова Т. Руйнування романтичної метафізики у творчості М. Хвильового. *Слово і Час*. 1993. № 11. С. 22–28.

4. Колісниченко А. Катастрофа кентавра : М. Хвильовий і естетика розстріляного ренесансу. *Київ*. 1997. № 7–8. С. 115–129.

5. Поветкін Є. Гротеск у «Повісті про санаторійну зону» М. Хвильового. *Українська мова та література*. 1997. Ч. 5 (21). С. 1–2.

6. Полюхович О. «Санаторійна зона» як приклад паноптикону. URL: <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2013/GCH313/pdf/14.pdf> (дата

звернення: 08.01.2025).

7. Сенік Л. Микола Хвильовий і його роман «Вальдшнепи». *Сенік Р. Роман опору: український роман 20-х років: проблема національної ідентичності*. Львів : Академічний експрес, 2002. С. 71–107.

8. Чернюк С. Українські вальдшнепи : концептуальні особливості однойменних творів Остапа Вишні й Миколи Хвильового. URL: [http://eprints.zu.edu.ua/6297/3/Документ%20Microsoft%20Word%20\(2\).pdf](http://eprints.zu.edu.ua/6297/3/Документ%20Microsoft%20Word%20(2).pdf) (дата звернення: 06.01.2025).

9. Юрченко В. Бінаризм творчого мислення Миколи Хвильового (Лінія Анарх – Карно у повісті «Санаторійна зона»). *Дивослово*. 2006. № 1. С. 56–58.

Додаткова

1. Кавун Л. Художня модель фаустівської людини в романі «Вальдшнепи» Миколи Хвильового. *Парадигма сучасного літературознавства : світовий контекст : філологічні семінари*. Київ, 2013. Вип. 16. С. 173–177. URL: http://philology.knu.ua/files/library/filol_seminar/fs_16.pdf (дата звернення: 06.01.2025).

2. Церна Г. «Вальдшнепи» – «Брати Карамазови». *Слово і Час*. 1999. № 12. С. 58–61.

Питання для самоперевірки

1. Як ви розумієте поняття «зайві люди», «безґрунтовні романтики»?
2. Яка роль просторової організації в розкритті ідейного змісту повісті М. Хвильового «Санаторійна зона»?
3. У чому полягають особливості мови й стилю повісті М. Хвильового «Санаторійна зона»?
4. У чому полягає концепція національного відродження (авторське розуміння в романі «Вальдшнепи» М. Хвильового)?
5. Яке смислове навантаження назв повісті «Санаторійна зона» та роману «Вальдшнепи»?
6. Чому М. Хвильового називали романтиком революції?

Заняття № 6

Тема «Новаторський характер роману «Чотири шаблі» Ю. Яновського»

План

1. Роман «Чотири шаблі» Ю. Яновського – пошук нової форми вираження. Оцінка критикою.
2. Історична основа твору.
3. Композиція і сюжет. Проблематика твору.
4. Образна своєрідність.
5. Сильова специфіка твору.

Рекомендована література

Основна

1. Бернадська Н. Юрій Яновський. *Українська мова та література*. 1999. Ч. 45 (157). С. 1–3.
2. Голобородько Я. Естетична поліфонія Юрія Яновського. *Українська*

мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. 2004. № 4. С. 129–142.

3. Дуб К. Про поетику роману Ю. Яновського «Чотири шаблі». *Українське літературознавство*. 1989. Вип. 53. С. 61–67.

4. Кавун Л. Історизм і міфологізм у романі Юрія Яновського «Чотири шаблі». *Українська мова та література*. 2003. № 38. С. 21–24.

5. Митрофаненко Ю. Аксіологічний контекст історичної прози Юрія Яновського: традиції трактування та інновації осмислення. *Літопис Волині: всеукраїнський науковий часопис*. 2023. Ч. 28. С. 141–146. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/422/358> (дата звернення: 14.05.2025).

6. Мовчан Р. Візуальні форми та їх роль у модерністському романі («Чотири шаблі» Юрія Яновського). *Слово і Час*. 2018. № 11. С. 88–96.

7. Чумаченко О. Український кіплінгіанець Ю. Яновський : перспективи модернізму в «Чотирьох шаблях». *Слово і Час*. 1998. № 3. С. 28–32.

Додаткова

1. Гуцуляк С. «Прекрасний Ю. Я.»: як подавати/полюбити творчість Юрія Яновського в НУШ. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки. 2024. Вип. 1 (208). С. 128–135.

2. Шотова-Ніколенко Г. Імена історичних осіб в романі Ю. Яновського «Чотири шаблі». *Записки з ономастики : збірник наукових праць*. Одеса : Астропринт, 2005. Вип. 8. С. 113–119.

Питання для самоперевірки

1. Яке смислове навантаження назви роману «Чотири шаблі» Ю. Яновського?

2. Які особливості характеризують жанрово-композиційну структуру роману «Чотири шаблі» Ю. Яновського?

3. Яка роль пейзажних картин у романі?

4. Які проблеми порушені в романі «Чотири шаблі» Ю. Яновського?

5. У чому полягає експериментаторство Ю. Яновського-прозаїка?

6. Художні здобутки Ю. Яновського дають право визнати його новатором в українській літературі ХХ століття. Чому?

Заняття № 7

Тема «Інтелектуальність прози В. Підмогильного»

План

1. Жанрово-стильова специфіка творів В. Підмогильного «В епідемічному бараці», «Проблема хліба», «Син», «Історія пані Ївги».

2. Роман «Місто» В. Підмогильного: композиція твору; проблематика; система образів-персонажів, особливості їх характеротворення; поетика твору.

Рекомендована література

Основна:

1. Акулова Н. Дацева А. Художній психологізм і засоби характеротворення в малій прозі В. Підмогильного. *Молодий вчений*. Серія : Філологічні науки. 2014. № 1 (04). С. 59-62. URL :

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/1-1/12.pdf>

2. Бернадська Н. Романи Валер'яна Підмогильного : традиції і новаторські пошуки : 11 клас. *Українська мова та література*. 2004. № 48 (400). С. 20-23.

3. Ковальчук О. «Мистецтво жити» як альтернатива стратегіям буття («Невеличка драма» Валеріана Підмогильного). *Дивослово*. 2004. № 2. С. 51-54.

4. Коломієць Л. «Місто» В. Підмогильного : проблематика та структурна організація. *Слово і час*. 1991. № 5. С. 64-70.

5. Котик І. Ірраціональне / раціональне в характерах героїв Валер'яна Підмогильного. *Слово і час*. 2003. № 5. С. 64-70.

6. Луцій С. Великі проблеми «Невеличкої драми» В. Підмогильного. *Слово і час*. 2000. № 2. С. 37-39.

7. Луцій С. Український «Любий друг?» (В. Підмогильний – «Місто»). *Слово і час*. 1998. № 7. С. 54-57.

8. Мельник В. На перехресті міста і села... *Слово і час*. 1990. № 11. С. 23-33.

9. Пізнюк Л. Проблеми відчуження та абсурду в «Місті» В. Підмогильного. *Слово і час*. 2000. № 5. С. 62-66.

10. Цюп'як І. Психоаналітичне моделювання у новелах Валер'яна Підмогильного. *Цюп'як І. Українська новела 20-80-х років ХХ століття в контексті сучасної інтерпретації*: монографія. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2013. С. 92-127. URL : <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/3094/CD122.pdf?s>

11. Шерех Ю. Людина і люди («Місто» В. Підмогильного). *Українська мова та література*. 2000. Ч. 37 (197). С. 6-10.

Додаткова:

1. Лілік О. «Історія людської душі» : вивчення роману Валер'яна Підмогильного «Місто» в руслі екзистенційної парадигми. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 3. С. 42-48.

2. Луцій С. На варті страждань і пошуків людини : до 100-річчя В. Підмогильного. *Українська мова та література*. 2001. Ч. 5 (213). С. 3-5.

3. Ставицька Л. Мовно-образна структура роману В. Підмогильного «Місто». *Дивослово*. 1999. № 4. С. 15-17; № 5. С. 10-12.

Питання для самоперевірки

1. Традиції яких письменників продовжив В. Підмогильний?
2. До якої стильової течії належав В. Підмогильний?
3. У чому полягає актуальність проблематики й новаторство прози В. Підмогильного?
4. Чому роман "Місто" викликав неоднозначні відгуки критиків?
5. Яка роль епіграфів та пейзажів у романі "Місто"?
6. Яка роль заголовків розділів у "Невеличкій драмі"?
7. Чому прозу В. Підмогильного називають інтелектуальною?

Заняття № 8
Тема «Неокласики М. Драй-Хмара, П. Филипович –
творці елітарної літератури»

План

1. Основні мотиви творчості М. Драй-Хмари.
2. Осмислення долі поета в поезії М. Драй-Хмари. Роль метафори і символу в розкритті цієї теми.
3. Поетика збірок М. Драй-Хмари «Проростень», «Вибране».
4. Особливості світосприйняття в поезіях П. Филиповича за збірками «Земля і вітер», «Простір»: провідні мотиви, жанрово-стильова специфіка.

Рекомендована література

Основна:

1. Ашер О. Поетична мова Михайла Драй-Хмари. *Слово і час*. 1991. № 9. С. 45-48.
2. Іванисенко В. Михайло Драй-Хмара : про творчість поета. *Дніпро*. 1989. № 10. С. 93-106.
3. Капуста В. Різьбяр поетичного слова. *Слово і час*. 1991. № 9. С. 41-45.
4. Мунтян І. Варіант «неокласики» Михайла Драй-Хмари. *Слово і час*. 1997. № 8. С. 57-61.
5. Радіонова І. Місто в поезії М. Драй-Хмари як інваріант неокласичної моделі світу. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 7-8. С. 8-10.
6. Райбедюк Г. Інтимна лірика Павла Филиповича. *Слово і час*. 1993. № 7. С. 68-72.
7. Райбедюк Г. Національна самототожність П. Филиповича. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка*. Серія : Філологічні науки. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2009. Вип. 19. С. 108-113.
8. Райбедюк Г. Поезія неокласиків : текст та інтертекст. URL : http://eprints.zu.edu.ua/1140/1/3_.pdf
9. Томчук О. Синкретизм поетичного стилю М. Драй-Хмари. *Сучасний погляд на літературу* : зб. наук. пр. пам'яті академіка Петра Хропка. Київ : ІВЦ Держкомстату України, 2004. Вип. 9. С. 62-73.
10. Черіпко С. Дуалізм естетики поезії Михайла Драй-Хмари. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 5. С. 32-37.

Додаткова:

1. Єременко О. Михайло Драй-Хмара і Федерико ГарсіяЛорка : життєтворчі перегуки мотиву смерті. *Дивослово*. 2011. № 1. С. 52-55.
2. Поліщук В. «Сапфічні зернинки» в доробку Павла Филиповича. *Вісник Черкаського університету*. 2012. № 26 (239). С. 81-86. URL : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchu/filol/2012_239/N239p081.pdf
3. Ткачук В. Традиції Ф. Петрарки в сонетописанні М. Драй-Хмари. *Вісник Запорізького державного університету*. Серія : Філологічні науки. 1998. № 1. С. 159-163.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає естетична платформа й характер художніх шукань неокласиків?
2. Яке смислове навантаження назви збірки «Проростень» М. Драй-Хмари?
3. У яких творах М. Драй-Хмари висвітлено долю митця й долю України?
4. Які визначальні риси поетичної творчості М. Драй-Хмари, П. Филиповича?
5. Естетична природа поезії М. Драй-Хмари пов'язана із поетикою символізму, класицизму чи неокласицизму?
6. У чому полягає філософічність поезій П. Филиповича?
7. Чим виділяється лірика неокласиків у поетичному потоці доби?

Заняття № 9

Тема «М. Зеров – теоретик грона п'ятірного

План

1. Основні естетичні орієнтири поетів-неокласиків (за книгою Зерова М. «Українське письменство ХІХ ст.: від Куліша до Винниченка (нарис з новітнього українського письменства)»).
2. Збірка М. Зерова «Камена» – видатне явище української лірики доби національного Відродження.
3. Сонети й сонетоїди у творчому доробку М. Зерова. Аналіз творів.
4. Особливості олександрійських віршів поета.
5. Поетика творів.

Рекомендована література

Основна:

1. Бернадська Н. Микола Зеров. *Бернадська Н. Українська література ХХ століття* : навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2006. С. 71-76.
2. Білик Г. «Камена» Миколи Зерова : спроба наближення до смислів. *Слово і час*. 1999. № 8. С. 82-87.
3. Брюховецький В. Поет. *Брюховецький М. Микола Зеров : літературно-критичний нарис*. Київ : Радянський письменник, 1990. С. 151-192.
4. Вздутьська В. Між горою Фавор і Болотяною Лукрозою, євангельський текст у поезії Миколи Зерова. *Слово і час*. 2010. № 11. С. 24-25.
5. Державин В. Поезія Миколи Зерова і український класицизм. *Українське слово : хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття* : у 3-х кн. Кн. 1. Київ : Рось, 1994. С. 522-541.
6. Дмитрів Я. Сонетарій Миколи Зерова. *Слово і час*. 1994. № 7. С. 47-53.
7. Кравець Л. Словесно-художні образи поезій М. Зерова. *Дивослово*. 1996. № 7. С. 14-17.
8. Наєнко М. Микола Зеров і питання неокласицизму. *Слово і час*. 2008. № 7. С. 3-5.

9. Сацик І. Естетична концепція Миколи Зерова : калокагатія. *Гуманітарний часопис* : збірник наукових праць. 2007. № 3. С. 61-69.

10. Таран Л. «Цвіте прозорий вертоград...». *Слово і час*. 1994. № 9-10. С. 52-54.

11. Якубчак Н. «Камена» Миколи Зерова (1924 року) : аспекти цілісності Літературознавчі обрії [Текст] : праці молодих учених. Вип. 18 [наук. ред. М. М. Сулима]. Київ : Інститут літератури ім. Шевченка НАН України, 2010. С. 79-85.

URL :

http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Litobr/2010_18/79_85.pdf

Додаткова:

1. Зерова С. Спогади про М. Зерова. *Слово і час*. 1996. № 8-9. С. 82-100.

2. Матушевський Б. Блиск таланту серед класової ненависті : фрагменти зі спогадів про М. Зерова. *Зарубіжна література*. 2000. № 14. С. 5-6.

3. Ніколенко О. Доля і Слово Миколи Зерова. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 3. С. 13-21.

Питання для самоперевірки

1. Чим пояснюється виняткова любов М. Зерова до канонічних форм?

2. Яке смислове навантаження назви збірки «Камена» М. Зерова?

3. Композиційно збірка «Камена» складається з якої кількості розділів?

4. Чим зумовлена циклічність збірки «Камена»?

5. У яких творах митця звучать мотиви мимовільного пророцтва, приреченості людини, туги й передчуття неминучої смерті, сибірського заслання?

6. Як окреслюється образ неволі в ліриці М. Зерова?

7. Як ставить і вирішує М. Зеров проблему ролі митця й мистецтва в громадському житті?

Заняття № 10

Тема «О. Бурггардт – літописець драматичних подій ХХ ст.»

План

1. Поетичні обрії О. Бурггардта. Основні мотиви збірки «Каравели» О. Бурггардта.

2. Синтез неокласичного та неоромантичного у поетичному доробку поета. Особливості індивідуального стилю.

3. Твори «Прокляті роки» та «Попіл імперій» О. Бурггардта – новітній український літопис доби сталінізму/нацизму.

Рекомендована література

Основна

1. Астаф'єв О. Візії Сковороди в поемі Юрія Клена «Попіл імперій». *Українська мова та література*. 2000. Ч. 7 (167). С. 5.

2. Дзюба І. Юрій Клен – неокласик чи постнеокласик. *Сучасність*. 2009. № 8. С. 70–101.

3. Миронець Н. Україна в житті та творчості Освальда Бурггардта (Юрія Клена). URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2004/16/articles/17.pdf> (дата звернення: 14.05.2025).

4. Радецька Г. Юрій Клен – поет-неокласик. *Українська мова та література*. 2000. Ч. 7 (167). С. 8–9.

5. Сарапин В. Осінні мотиви у поезії Юрія Клена. *Дивослово*. 1998. № 9. С. 8–10.

6. Сарапин В. «... Ростуть у духа крила»: про книгу Юрія Клена «Каравели». *Українська мова та література*. 1999. Ч. 39 (151). С. 2–3.

7. Сарапин В. Маловідомий Юрій Клен. *Українська мова та література*. 2000. Ч. 7 (167). С. 3–4.

8. Сарапин В. Час і простір у поемі-епопеї «Попіл імперій» Юрія Клена. *Наука і сучасність*: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Київ : Логос, 1999. Вип. 2. Ч. 3. С. 202–208.

Додаткова

1. Шкандрій М. Євреї в українській літературі: зображення та ідентичність / пер. з англ. Наталії Комарової. Київ : Дух і Літера, 2019. 352 с.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні мотиви збірки О. Бурггардта «Каравели».

2. Поясніть смислове навантаження назв поеми «Прокляті роки» та поеми-епопеї «Попіл імперій» О. Бурггардта.

3. Які історичні події лягли в основу поеми «Прокляті роки» та поеми-епопеї «Попіл імперій» О. Бурггардта?

4. Які засоби поезики використано у поемі-епопеї «Попіл імперій» О. Бурггардта?

5. Чому О. Бурггардт названий літописцем драматичних подій ХХ ст.

Заняття № 11

Тема «М. Куліш – творець модерної драми українського революційного Відродження»

План

1. М. Куліш – драматург-новатор.

2. «Народний Малахій» М. Куліша – гостра сатира на постреволуційну дійсність у радянській Україні. Проблематика твору. Специфіка моделювання образу Малахія Стаканчика.

3. Філологічна комедія «Мина Мазайло» М. Куліша:

а) жанрова специфіка;

б) проблематика твору;

в) особливості творення образів дійових осіб;

г) драматична майстерність автора у створенні комічних ситуацій, побудові діалогів і ремарок, у мовній характеристиці дійових осіб.

Рекомендована література

Основна

1. Голобородько Я. Архітектонічна партитура комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло». *Слово і Час*. 2002. № 12. С. 11–20.

2. Когут О. Концепція новочасного месії у драмі М. Куліша «Народний Малахій». *Дивослово*. 2002. № 1. С. 6–8.

3. Мукан В. Форманти «драми абсурду» у п'єсі М. Куліша «Народний Малахій». URL:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25232/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%20%D0%9C%D0%A3%D0%9A%D0%90%D0%9D.pdf> (дата звернення: 20.01.2025).

4. Саєнко В. Поетика драми «Народний Малахій» Миколи Куліша. *Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля*. Серія: Філологічні науки. 2013. № 2 (6). С. 229–236. URL: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnitstvo-15-16/13400.pdf> (дата звернення: 26.01.2025).

5. Саєнко В. Художня своєрідність п'єси «Мина Мазайло» Миколи Куліша. *Українська мова та література*. 2001. Ч. 20 (228). С. 4–7.

6. Соколенко Л. Зміст і проблематика комедії М. Куліша «Мина Мазайло». *Українська мова та література*. 2004. № 39 (391). С. 9–11.

7. Шаповал М. Топос пророка в сатиричній драматургії М. Куліша. *Українська мова та література*. 2007. № 43–44. С. 29–34.

Додаткова

1. Стех М.-Р. Куліш і чорт: демонічні підтексти ранніх комедій драматурга. *Слово і Час*. 2009. № 5. С. 3–23.

2. Шишко О. Ім'я і його носій (матеріал до інтеграційного вивчення драми Миколи Куліша «Мина Мазайло»). *Дивослово*. 2006. № 4. С. 5–10.

Питання для самоперевірки

1. Чому М. Куліша названо драматургом-новатором?

2. Який підтекст драми «Народний Малахій» М. Куліша.

3. У чому полягає трагізм образу Малахія Стаканчика у драмі «Народний Малахій» М. Куліша?

4. Які проблеми порушує М. Куліш у драмах «Народний Малахій», «Мина Мазайло»?

5. Які прийоми творення комічного використовує М. Куліш у творах «Народний Малахій», «Мина Мазайло»?

6. Яка роль ремарок/полілогів у творах М. Куліша?

Заняття № 12

Тема «О. Турянський – майстер українського літературного модернізму»

План

1. Проблема жанрового визначення твору О. Турянського «Поza межами болю». Проблематика.

2. Історична основа твору. Автобіографічні елементи.

3. Сюжет і композиція твору.

4. Образна система твору.

5. Стильова специфіка повісті-поєми О. Турянського «Поza межами болю».

Рекомендована література

Основна:

1. Бондаренко Ю. Повість-поема Осипа Турянського «Поза межами болю» в контексті історичного регресизму: народження екзистенціалізму. Філологічні науки. Ніжин, 2018. Вип. 91. С. 93-106.
2. Вашків Л., Бородіца С. Авторська візія Першої світової війни в повісті-поемі «Поза межами болю» О. Турянського. URL : <https://figshare.com/articles/-/4765123>.
3. Лебедівна Л. Українське обличчя війни (повість-поема О. Турянського «Поза межами болю. Картина з безодні»). *Слово і час*. 2004. № 12. С. 50-56.
4. Лілік О. «Книга болю». Читацька конференція за повістю-поемою Осипа Турянського «Поза межами болю». *Дивослово*. 2011. № 11. С. 18-25.
5. Нестелеєв М. Поза межами й у межах: Осип Турянський і його найвідоміший твір. *Дивослово*. 2012. № 11. С. 50-56.
6. Печарський А. До питання жанрово-стильової специфіки «Поза межами болю» О. Турянського. *Філологічні студії*. Луцьк, 1998. Вип. 4. С. 85-90.
7. Печарський А. Мистецько-виражальні особливості в «Поза межами болю» Осипа Турянського. *Актуальні проблеми сучасної філології*. 2000. № 8. С. 142-149.

Додаткова:

1. Мафтин Н. Поетика експресіонізму в романі Осипа Турянського «Поза межами болю» та повісті Леоніда Андреева «Червоний сміх». *Слово і час*. 2011. № 10. С. 24-31.

Питання для самоперевірки

1. У чому особливість жанрової специфіки твору О. Турянського «Поза межами болю»?
  1. У чому полягає актуальність проблематики твору митця?
  2. Які історичні факти використані автором?
  3. Які автобіографічні елементи твору Ви можете назвати?
  4. У яких творах української/світової літератури порушено проблему любові до життя; зображено боротьбу людини і стихії?

Заняття № 13

Тема «Остап Вишня – засновник жанру усмішки»

План

1. Жанр усмішки в доробку сатирика. Періодизація творчості.
2. Актуальність кримських та українознавчих усмішок Остапа Вишні.
3. «Мисливські усмішки» Остапа Вишні. Сюжетно-композиційні особливості.
4. Особливості творчої манери гумориста.

Рекомендована література

Основна

1. Башманівський В., Башманівська Л. Художня концепція пейзажу у творах Остапа Вишні. *Літературознавчі студії*. 2011. Вип. 30. С. 16–22.
2. Бернадська Н. Задорожна С. Ліризм «Мисливських усмішок» Остапа Вишні. *Бернадська Н., Задорожна С. Українська література*. Київ : Феміна, 1995. С. 96–97.
3. Гальченко С. «Десятирічка» Остапа Вишні (Рукопис із шухляди часів незалежності). *Слово і Час*. 2007. № 8. С. 57–69.
4. Демчук О. Ніколи не сміявся без любові : літературно-біографічний портрет Остапа Вишні : урок в 11 класі. *Українська мова та література*. 1999. Ч. 41 (153). С. 7–8.
5. Дузь І. Остап Вишня : нарис про творчість. Київ-Одеса : Вища школа, 1989. 181 с.
6. Зуб І. Остап Вишня : риси творчої індивідуальності. Київ : Наукова думка, 1991. 172 с.
7. Кобелецька О. Драматургія великого сміхотворця : до 125-ліття з дня народження Остапа Вишні. *Київ*. 2014. № 5. С. 173–185.
8. Косяченко В. «Письменники так, спроста, не бувають...» : Остап Вишня. *Слово і Час*. 1993. № 7. С. 19–22.
9. Мовчан Р. «Король українського тиражу 20-х років ХХ ст.» (Остап Вишня). *Українська література ХХ століття* : посібник для одинадцятикласників, студентів, учителів (Додаток до газети «Українська мова та література»). 1997. С. 18–22.

Додаткова

1. Антипова Л. Остап Вишня – великий український оптиміст. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2009. № 32 (216). С. 19–20.
2. Гріга О. Великий життєлюб. *Дивослово*. 2005. № 4. С. 28–31.
3. Кирилюк В. «Я сміявся і плакав з любові...» : листи Остапа Вишні до Варвари Губенко. *Літературна Україна*. 2004. 04 березня (№ 9).
4. Масловська М. Національні особливості творів Остапа Вишні. *Літературознавчі студії*. 2011. Вип. 30. С. 80–87.
5. Пересунько Т. Лексичні засоби гумору у творах Остапа Вишні. *Українська мова та література*. 2005. Ч. 15 (415). С. 26–28.
6. Присяжна Т. Сторінками життєпису Остапа Вишні (нестандартний урок). *Дивослово*. 1996. № 2. С. 42–45.
7. Цеков Ю. Остап Вишня – відомий і невідомий (До 100-річчя з дня народження письменника). *Українська мова і література в школі*. 1989. № 11. С. 3–10.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає самобутність творчості Остапа Вишні?
2. Які традиції продовжував і розвивав письменник в українській літературі?
3. Якими засобами гуморист досягав комізму у своїх творах?

4. У чому полягає актуальність українознавчих та кримських усмішок Остапа Вишні?

5. Чому були заборонені українознавчі та кримські усмішки гумориста?

6. Які проблеми порушував митець у «Мисливських усмішках» Остапа Вишні?

7. Яка роль пейзажних картин у «Мисливських усмішках» Остапа Вишні?

Заняття № 14-15

Тема «Історіософсько-культурологічні візії Є. Маланюка»

План

1. Літературний феномен празької школи. Загальна характеристика. Вплив письменників-вісниківців на літературний процес під час Другої світової війни.

2. Особливості поезій Є. Маланюка міжвоєнного часу. Жанрова специфіка творів. Сильова манера. Національна ідея у творах поета.

3. Утвердження державності України – центральна ідея поетичного універсуму поета.

4. Трагедійність світовідчуття поезій, написаних після Другої світової війни. Основні мотиви. Образ Степової Еллади і Чорної Еллади. Індивідуальний стиль.

5. Особливості есеїстики Є. Маланюка («Книга спостережень»).

Рекомендована література

Основна:

1. Каменська Н. «... Без тебе повільна, нестямна загибель, батьківщино моя, батьківщина німа!» (ностальгійна лірика Є. Маланюка). *Філологічні науки* : збірник наукових праць. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. С. 195-202.

2. Клочек Г. Князь духу і мислі (до 100-річного ювілею Євгена Маланюка) / Григорій Клочек. *Українська мова та література*. 1997. Ч. 3 (19). С. 1-3.

3. Ковалів Ю. Євген Маланюк. *Слово і час*. 1991. № 8. С. 3-5.

4. Кухар О. Проблема митця й мистецтва в естетиці й поезії Євгена Маланюка. *Дивослово*. 2002. № 2. С. 14-17.

5. Куценко Л. Вивчення поезії "Пам'яті Т.Осьмачки" Євгена Маланюка. *Дивослово*. 2002. № 6. С. 46-47.

6. Куценко Л. Євген Маланюк : поезія як можливість націєтворення. *Дивослово*. 1999. № 9. С. 4-7.

7. Мельник Г. Україна в поезії і онімії Євгена Маланюка. *Записки з ономастики* : збірник наукових праць. Одеса : Астропринт, 2007. Вип. 10. С. 64-68.

8. Пахаренко В. «Долетить на Дніпро луна». *Слово і час*. 1992. № 6. С. 20-26.

9. Прохоренко О. «Розтоптані пелюстки» Євгена Маланюка. *Слово і час*. 1998. № 9-10. С. 49-53.

10. Салига Т. «... І став сонет здобутком революцій...» (сонетарій Євгена Маланюка і дещо навколо нього). *Слово і час*. 2014. № 5. С. 18-36.

11. Семенець О. Аналіз вірша в понадконтексті творчості поета (на прикладі «Тринадцятої осені» Є. Маланюка). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 3. С. 96-105.

Додаткова:

1. Куценко Л. «Перший поважний роман...» (юнацька лірика Євгена Маланюка). *Дивослово*. 2000. № 12. С. 11-14.

2. Лисенко Н. Юліуш Словацький і Євген Маланюк (розглядаючи феномен еміграційної поезії). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 3. С. 47-55.

3. Циховська Е. Художній стиль Григорія Сковороди та Євгена Маланюка: Спільності й відмінності. *Вісник Запорізького державного університету*. Серія: Філологічні науки. 2003. № 1. С. 203-206.

4. Шептицька Т. Тема малоросійства у творчості Євгена Маланюка. *Українська мова та література*. 2000. Ч. 39 (199). С. 1-2; Ч. 40 (200). С. 13.

Питання для самоперевірки

1. Традиції яких поетів продовжив Є. Маланюк у ліриці?
2. Які завдання перед мистецтвом слова ставив поет?
3. Чому найбільше нещастя України Є. Маланюк пов'язував із «малоросійством»?
4. У яких поезіях митець підносить державотворчу місію поета?
5. Чому поезію Є. Маланюка називають «лірикою трагічного оптимізму»?
6. У чому естетична специфіка особистісно-громадянської лірики Є. Маланюка?
7. У чому полягає неповторність індивідуального стилю поета?
8. У яких художніх вимірах постає образ України в поезії Є. Маланюка?
9. Як окреслюється образ неволі в ліриці?
10. Чим виділяється лірика Є. Маланюка в поетичному потоці доби?